

Aantallen genieten de voorkeur bov en recordgewichten en bespiering

Aubrac: de andere conceptie van vleesvee

Het Franse aubracras is zowel letterlijk als figuurlijk niet meteen het grootste vleesras van Frankrijk. Maar het staat wel voor een andere manier van beleving van de vleesveehouderij. Een ras in harmonie met de veehouder.

tekst **Guy Nantier**

Jacky, Régine en Patrice Theron:

'Door de eenvoud in management van het aubracvee behoud je een goede levenskwaliteit en genereer je toch een inkomen. Maar rijk word je er niet van.'

Het vulkanisch plateau d'Aubrac op zo'n 1100 meter hoogte in het zuidelijke deel van het Centraal Massief in Frankrijk levert prachtige idyllisch plaatjes op: uitgestrekte, golvende weilanden waarin grote groepen aubrackoeien en hun zoogkalveren zich tegoed doen aan het malse gras. Grote gele bremstruiken in bloei duiken her en der in het landschap op, net als een paar berghutten, genaamd burons. Enkele koebellen klinken luid en maken het tafereel nog vertederender. Pure, rustgevende bergnatuur.

Te Saint-Chély-d'Aubrac ligt de thuishaven van maatschap Gaec d'Aulois, waarvan Jacky (46), Patrice (36) en hun zus Régine (54) Theron het roer in handen hebben. Het van oorsprong familiaal bedrijf van hun grootvader was gericht op het inkruisen van hun aubracvee met charolais voor de Italiaanse vleesmarkt. Het is nu een van de toonaangevende stamboekfokkerijen in het aubracras. 'De omschakeling naar stamboekfokkerij zo'n twaalf jaar terug is een belangrijke keuze geweest', vertelt Patrice Theron. 'Wij waren met zijn drieën gepassioneerd door keuringen en prijsskampen en zagen in de ver-

koop van fokvee een mooi alternatief voor de gebruikskruising. De afhankelijkheid van die enige, Italiaanse markt vonden wij té riskant. Stamboekdieren kon je zowel in het binnen- als in het buitenland kwijt.'

Economische eenvoud en levenskwaliteit

De familie Theron bezit 120 raszuivere stamboek-koeien op 210 hectare bergweiden, die deels worden gemaaid voor hooiwinning. De belasting van de zoogkoeien met hun jongvee is 0,95 grootvee-eenheden per hectare nuttige landbouwoppervlakte. De kalvingen vinden plaats tussen januari en maart als de dieren op stal staan. Vanaf begin mei gaan koe en kalf de graasweiden op tot oktober. 'Een eerste lichting stiertjes voor de fokkerij wordt verkocht in oktober op tien maanden ouderdom', vertelt Patrice over de afzetstrategie. 'Een ander deel wordt het jaar daarop verkocht op achttien maanden. Van het vrouwelijk jongvee houden we jaarlijks vijftien à twintig dieren aan voor de eigen fokkerij. De overige vaarzen worden verkocht als vervangingsvee aan commerciële veehouders. Onze coöperatie

Cemac regisseert het ganse verkoopproces voor ons.'

Patrice somt zonder enige terughoudendheid de gemiddelde verkoopprijzen op: 'Een dekstier van negen maanden brengt 1500 euro op, eentje van achttien maanden 2000 euro. Vrouwelijk jongvee van achttien maanden brengt 1100 euro in de geldlade, dat op 24 maanden ongeveer 1300 euro en een drachtige vaars brengt 1700 euro op.'

Andalous is het uithangbord van de familie Theron

Het aubracvee is zeer eenvoudig te managen

Broutards van negen maanden ouderdom die niet voor de fokkerij geschikt zijn en gemiddeld zo'n 380 kilogram wegen, brengen 2,46 euro op per kg levend gewicht. Op een leeftijd van achttien maanden krijgt men 2,26 euro voor een gemiddeld gewicht van 530 kilogram.

De reformekoeien die drie tot negen jaar oud zijn, worden vermarkt onder het label Boeuf Fermier Aubrac. Voor een karkasgewicht tussen de 380 en 500 kg ontvangen de Therons 3,80 euro per kg karkas. Het bruto exploitatieresultaat van de maatschap bedroeg in 2006 139.350 euro, inclusief de EU-premies. 'Na afschrijving en aftrek van de exceptionele lasten en belasting leverde dit netto 350 euro per zoog-

koe op', resumeert Patrice op een transparante wijze. 'Of anders gezegd: de drie gezinnen verdienen hier elk maandelijks 2000 euro bruto per maand. De echtgenoten werken wel voltijds buitenshuis. Ja, je wordt er niet meteen rijk van. Anderzijds, het aubracvee is zeer eenvoudig te managen. De dierenartskosten bijvoorbeeld, die bestaan uit vooral de verplichte preventieve vaccinaties, bedroegen in 2006 amper 5000 euro voor de hele veestapel. Die eenvoud, naast het genereren van een inkomen, laat een goede levenskwaliteit toe. Een gemiddelde werkdag telt hier maximaal twaalf uur, van zeven uur tot negentien uur. Welke professionele fokker kan hetzelfde zeggen?'

Langleefbaarheid, rusticiteit, zelfredzaamheid en vruchtbaarheid

Het aubrasras wordt geroemd om zijn goede moedereigenschappen: de moeders zijn zeer vruchtbaar, ze kalven in 98 procent van de gevallen vlot af, ze zijn zeer zorgzaam voor hun kalf en bezitten een grote langleefbaarheid. 'De gemiddelde aubrackoe is tussen tien en twaalf jaar oud en levert met gemak één kalf per jaar', vertelt Pierre Arzac, woordvoerder van de Upra Aubrac. De Upra is een overkoepelende organisatie waarin onder andere afgevaardigden zetelen van het stamboek, de ki-organisaties en de fokveeveehandel.

'De eerste kalving vindt gemiddeld plaats op een leeftijd van drie jaar', aldus Arzac. 'De tussenkalftijd bij het tweede kalf bedraagt gemiddeld 394 dagen, bij de volgende kalvingen is dit gemiddeld 375 dagen. De dieren presteren goed onder alle omstandigheden, zowel op stal als buiten. Ze bezitten bovendien van nature een hoge rusticiteit of weerbaarheid.

Dit vertaalt zich in een zeer hoge mate van zelfredzaamheid onder natuurlijke, extreme omstandigheden waarbij gras de enige bron van voer is.'

Aubrackalveren wegen bij geboorte tussen de 37 (vaarskalf) en 39 kg (stierkalf). Het gewicht van mannelijke kalveren op 120 dagen bedraagt 157 kg, op 210 dagen bedraagt dit 255 kg. Volwassen stieren meten 140 cm en wegen 850 à 1100 kg. De koeien meten 130 cm en wegen 550 à 750 kg.

De selectiebasis in het ras bestaat uit 40.000 stamboekkoeien bij zo'n 560 veehouders. Met gemiddelde 60 stamboekkoeien per bedrijf scoort het aubracras als beste in Frankrijk. 'Het selectieprogramma stoelt op het gebruik van fokwaarden en op het zoeken naar een compromis tussen slachteigenschappen (groei, bespiering) en moedereigenschappen (vruchtbaarheid, melkproductie)', geeft Arzac aan. 'Elf procent van de die-

Pierre Arzac: 'Aubracs bezitten van nature een hoge rusticiteit of weerbaarheid'

ren is als gevolg van de ongecontroleerde inkruisingen met het parthenaisras na de Tweede Wereldoorlog wel nog drager van een dikbilgen. De selectieverantwoordelijken willen dit dan ook snel uitslecteren.' De fokkoeien die aangehouden worden voor de raszuivere fokkerij worden veelal natuurlijk gedekt. Ki wordt slechts in twaalf procent van de gevallen toegepast. Veertig procent van de aubrackoeien wordt geïnsemineerd of gedekt met een charolaisstier. 'Deze werkwijze laat het toe om de minst goede fokkoeien maximaal te benutten voor de vleesproductie met eindbestemming Italië.' Het stamboek bezit een centraal opfokstation voor jonge stiertjes, waar zowel veehouders als ki-centra zich bevoorraden van mannelijk fokmateriaal. Genoemselectie is voorlopig nog niet aan de orde in het aubracras. Pierre Arzac: 'Vooral langleefbaarheid is als kenmerk interessant. Maar het stamboek kijkt voorlopig de kat uit de boom. We observeren wat er in de omvangrijker vleesrassen gebeurt. In de tussentijd verzamelen we wel DNA-materiaal om de toekomst te verzekeren.'

Het haarkleed van de aubrac varieert van tarwekleurig tot witgrijs. Zowel bij de stieren als de koeien zijn alle lichaamsuiteinden, zoals horens, klauwen, oren, tong en teelballen, zwart zijn

Na terugval en heropleving nu internationale uitstraling

Het aubracras is terug te vinden tot in de Verenigde Staten

Het aubracras is een van de oudste rundveerassen van Frankrijk; een stamboek werd al in 1983 opgericht. De wieg van het ras staat in het zuidelijk deel van het Centraal Massief op het plateau d'Aubrac, op 1100 meter hoogte, dat zich strekt over de departementen Aveyron, Cantal, Lozère en Haute-Loire.

Het aubracras, dat nu als vleesras te boek staat, was van origine een ras van lastdieren gericht op een melk- en vleesproductie. De melk van de aubrackoeien vormde vroeger de basis voor de productie van een bergkaas, genaamd Laguiole. Het ras kende zijn hoogtepunt in het begin van de 20e eeuw en telde toen ongeveer 350.000 koeien.

Na de Tweede Wereldoorlog kwijnde de aubrac stilletjes weg door de toenemen-

de mechanisatie en doordat er een einde kwam aan het melken in de berghutten (burons).

Om bovendien te kunnen concurreren met de opkomende, meer gespecialiseerde Franse vleesrassen zoals het limousin-, het charolais- en het blonde d'Aquitaineras, kruisten veehouders aubrac na de oorlog op grote schaal 'ongecontroleerd' in met het charolaisras of het parthenaisras. Vooral de inkruising met het charolaisras kende een breed gebruik. Het charolais diende voor de vleesaanzet bij de kruisingsproducten, het aubracras zorgde weer voor het inbrengen van de natuurlijke weerstand.

Aan het eind van de jaren zeventig telde het aubracras nog slechts een kleine 50.000 stuks. In 1979 besloten enkele

fervente aanhangers van het raszuivere type het ras nieuw leven in te blazen. Vandaag telt het stamboek iets minder dan 140.000 zoogkoeien voor een totale populatie van 276.000 dieren. Hiermee is het ras in Frankrijk het vijfde belangrijkste zoogrunderas, na het charolais-, het limousin-, het blonde d'Aquitaine- en het salersras.

De verspreiding in Frankrijk beperkt zich inmiddels ook niet meer tot de wieg van het ras. Er heeft een uitbreiding plaatsgevonden naar andere Franse departementen met natuurweiden op hoogten. En sinds een tiental jaar is het ras ook terug te vinden in een vijftiental andere landen zoals Duitsland, Zwitserland, Rusland, Hongarije, Ierland, Canada en de Verenigde Staten.

'Het meeste werk bestaat uit het opvolgen van de kalvingen, het om de veertien dagen omweiden van de dieren en de hooiproductie', zegt Patrice. 'De kalvingen vinden in de winter plaats onder het oog van camera's. Om de beurt nemen wij een wachtendienst waar.' Het veekoppel is 's winters gehuisvest in een vrije loopstal. 'Alleen de vervangingsvaarzen zijn aangeboden op betonnen roosters om de klauwen te "harden".' Het winterrantsoen bestaat uit enkel hooi naast een mineralenvoorziening met de focus op koper, zink en jodium.

Charolais redt aubracras

De fokkerij Gaec d'Aulois is gericht op de diepte in de middenhand om veel ruwvoer te kunnen verwerken en de breedte in de dieren, vooral de breedte in het bekken. Dit laatste ter bewaring van de vlotte afkalvingen. Ook de vruchtbaarheid is een punt van

selectie. Patrice Theron: 'In het aubracras zijn niet de bilroning of recordgewichten belangrijk, wel het aantal kalveren dat je jaarlijks op de grond zet.' Theron wijst naar een dekstier in het midden van de kudde die luistert naar de naam Andalous. 'Andalous is momenteel ons uithangbord. De stier werd rubriekswinnaar op de nationale keuring te Cournon en tweede op de SIA 2009 te Parijs.' Patrice Theron komt terug op de gebruikskruising van het aubracras met het charolaisras. 'We hebben indertijd de inkruising met het Belgisch witblauw uitprobeerde. Dat resulteerde in gespikkelde kalveren. Fraai om te zien, maar de resultaten waren minder regulier, minder homogeen dan met het charolaisras. De Italiaanse afnemers van broutards waren er dan ook niet over te spreken. Het kruisen met charolais heeft het ras gered van de ondergang.' |